

PRÒLEG

De primer i per començar, salut, espectadors, i sort per a mi i per a vosaltres. Us porto Plaute en la llengua, no pas agafant-lo per la mà: rebeu-lo, sisplau, amb les orelles ben disposades. Ara com ara, però, és l'argument que us toca de rebre; pareuhi, doncs, atenció, que us el resumiré amb tan poques paraules com podré.

Una cosa, abans: els poetes, en les seves comèdies, fan veure que totes les històries passen a Atenes perquè així la cosa us sembli més grega; el que és jo, no diré que res passi enlloc sinó on es diu que ha passat. Aquesta ciutat és Epidamne mentre es representa aquesta peça. Quan se'n representarà una altra, es convertirà en una altra ciutat. Igual que els qui hi viuen, que també solen canviar: aquí habita ara un alcavot, ara un jove, ara un vell, un pobre, un captaire, un rei, un paràsit, un endeví. I, d'altra banda, aquesta trama prou que gregueja, però no aticitza pas, més aviat sicilianeja.⁴

(El Pròleg baixa d'escena i s'està amb el públic.) Això ha estat el preàmbul de l'argument. Ara, de l'argument en si, us en faré bon pes, no un modi ni tres, sinó la sitja sencera:⁵ quan es tracta d'explicar un argument, sóc així de generós.

Hi havia a Siracusa un vell mercader. Li van néixer dos fills bessons, uns nens d'aspecte tan semblant que la seva mare de

llet no els podia distingir, ella que els donava el pit, ni fins la pròpia mare que els havia parit (almenys segons que em va dir un que havia vist els nens; jo no els he vist, no us penseu). Quan els nens ja tenien set anys, el pare va carregar una gran nau amb moltes mercaderies. Embarcà un dels germans a la nau i se l'emportà al mercat amb ell, a Tarent; l'altre, el pare el deixà a casa amb la mare. Casualment a Tarent hi havia uns jocs quan hi va arribar. S'hi havia aplegat una munió d'homes, com passa en els jocs, i el nen, enmig de la gentada, va perdre de vista el pare. Un mercader epidamnès que hi havia per allà agafa el nen i se l'emporta a Epidamne. Amb tot això, el pare es va desesperar d'haver perdut el nen i, pocs dies després, va morir de la pena a Tarent. Quan va arribar a Siracusa, a orelles de l'avi dels nens, la notícia que un d'ells havia estat raptat i que el pare del nen havia mort a Tarent, l'avi canvia el nom a l'altre bessó. S'estimava tant el que va ser raptat que li posa al que queda a casa el nom de Menecme, el mateix nom que tenia l'altre i el mateix amb què anomenaven també l'avi (d'ell, a més, en recordo perfectament el nom perquè he vist com l'escribaven).⁶ I perquè després no us feu un embull, ja us ho dic des d'ara: ambdós germans tenen el mateix nom.

Ara cal que me'n torni a peu a Epidamne per exposar-vos aquest afer fil per randa.⁷ Si algun de vosaltres vol encarregar-me res per a Epidamne, que ho comani sense por i digui el què, però a condició que em doni alguna cosa amb què pugui fer-li l'encàrrec. Perquè, qui no m'haurà donat diners, farà una ximpleria; i qui me n'haurà donat, farà una ximpleria encara més gran. Però me'n torno allà d'on he vingut, i ja no em moc més de lloc. (*Torna a escena.*)

Aquell epidamnès de qui us he parlat fa un moment, el qui va raptar un dels nens bessons, no tenia fills, però sí riqueses. Adoptà el nen raptat com a fill seu, li donà una esposa amb un bon dot i el va fer hereu quan li arribà l'hora: un dia que anava al tros i que havia plogut molt, en endinsar-se en una riera rabent, no gens lluny de la ciutat, un ràpid va fer perdre peu al raptor del nen i se'l va endur a l'altre barri. I és així com al noi li van tocar un munt de riqueses. (*Assenyalant la casa de Menecme I.*) Allà és on viu el bessó raptat. L'altre bessó, el que viu a Siracusa, acaba d'arribar avui a Epidamne amb el seu esclau per mirar de trobar aquí el seu germà bessó.